מראה מקומות מסכת פסחים
חלק ג'

- גמ' מכות כ:
- ריטב"א שם
- רמב"ם פי"ב הל' עכו"ם הל' יא וטז
- ט"ז או"ח סי' שכח ס"ק א
- נקודות הכסף יו"ד סי' קצח ס"ק א

לא צריכא שסך ה' אצבעותיו נשא. ותימה אכתי מאי תיקן כיון דליכא אלא חדא התראה אמאי מחייב ה' ואי משום דעשה בגת אחת מה בכך כיון דחד לאו איכא וכי אדם אוכל ג' זיתי חלב בגת אחת ובחדא התראה מי מחייב שתי מלקיות משום דהויא ליה התראה אכל חדא וחדא ויש לומר דשאני הכא דגלי קרא (ג) אכל קרתה וקרתה דקרתות מחלקות כגון גופים מוחלקין [מ] מיהו קשה למה הולך לפרש בקרתה דעל ידי נשא לוקמי (ד) בקרתה בידו שיעור ה' קרתות בגת אחת ומ"מ לא קשה מהא דגזיר שותה כו' דשאני הכא דגלי קרא דקרתות מחלקות כמו גופים מוחלקין ויש לומר דלא מתוקמא ליה בקרתה וקרתה בידו בגת אחת משום דקרתה בידו קרתה במקום אחד והכל אחד בלי הפסק שיעור [נ] מינתים וכה"ג תשיב הכל קרתה אחת ואין כאן על כל קרתה וקרתה להכי מוקי לה בה' אצבעותיו בנשא ואותבינהו בגת אחת ופי' בה' מקומות רחוקים קצת זה מזה שיש הפסק שיעור בין קרתה לקרתה וקרינן ביה על כל קרתה וקרתה ואם תאמר סוף סוף לוקמה אפילו בזה אחר זה ובחמשה מקומות רחוקים קצת כדפי' ומיתוקש שפיר גם בקורתה ותולש בידו בלא נשא ובחדא התראה משום דגלי קרא דקרתות מחלקות ומתוך פי' הקונטר' משמע דא"כ לא היה מחייב כי אם אקרתה קמיימתא שהיתה בידו בתוך כדי דיבור להתראה דאתיא קרתות לא מיחייב משום דאיכא בתוך כדי דיבור להתראה ומני למימר איתתלאי [ס] וקשה כיון דהתחיל לעבור תוך כדי דיבור להתראה לא מצי למימר איתתלאי כדמוכח פרק י' יוחסין (קדושין דף עז: ושם) גבי ה' [ד] אלמנות בזה אחר זה דחייב אכל חדא וחדא ואפי' בחד התראה משום דגופים מוחלקים אע"ג דליכא בתוך כדי דיבור כ"א באלמנה קמיימתא לכך נראה דאין הכי נמי הוה מצי לאוקומי בזה אחר זה כדפי' אלא נקט בגת אחת לרבותא דאפילו בחומ' דהוה קשה ליה מיחייב ומתוקמא שפיר כך פירש בשיטה ומיהו (ה) ניחא לפירוש דגרסינן בגת אחת וכו' אבל לגירסא דאשונה דגרס אלא בחדא התראה פירוש ומשום קרתה זה אחר זה מצי איכא למימר וי"ל דמ"מ קאמר בגת אחת לרבותא טפי דאפי' בגת אחת משכחת לה בחמשה מקומות מוחלקין בהפסק שיעור כגון דסך אצבעותיו בנשא וכל שכן בזה אחר זה דמיתוקמא בה' מקומות אפי' בקורתה בידו:

במלקט (שחורות מתוך לבנות [ס]) שהוא חייב. פרשב"ם דאתא לדוקא לר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה [ע]: ברייתא דתני תנא קמיה דרב חסדא דקיימתא במקיף את עצמו וקמ"ל דמייב תרתי משום מקיף ומשום ניקף דסד"א לא לילקי אלא חדא קמ"ל: ודברי הכל. דלא צריך לתרוצי ר' יהודה היא: מפייע. מזמין השערות למקיף: שיבולת זקן. כולהו חמש פאות דקא חשיב במתניתין בכלל שיבולת הם: ת"ל ושרט. דמצי למיכתב לנפש לא תשרטו במקום ושרט לנפש לא תתנו לשון אחר ת"ל ושרט מריטה דוי"ו: ר' יוסי אומר כו'. ר' יוסי מוסיף חיובי: **הא אפיקתיה לביתו שנפל**. והא ודאי ר' יוסי לא פליג בהיא דהיאך יהא מוציא הפסוק מידי פשוטו:

קסבר

א אלא בחדא התראה מי מחייב והתנן [מ] ב נזיר שהיה שותה יין כל היום אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת ג לא צריכא דסך חמש אצבעותיו [נ] נשא ואותבינהו בבת אחת דהויא ליה התראה לכל חדא וחדא וכמה שיעור קרחה רב הונא אומר כדי שיראה מראשו רבי יוחנן אומר משום ר"א ברבי שמעון [פ] ד כגרים (כתנאי כמה שיעור קרחה [פא] כגרים [פב]) אחרים אומרים כדי שיראה מראשו אמר רב יהודה בר חביבא פליגי בה תלתא תנאי חד אומר כגרים וחד אומר כדי שיראה מראשו וחד אומר כשתי שערות ואיכא דמפיק שתי שערות ומעייל בכעדשה וסימנך [פג] בהרת כגרים ומחיה בכעדשה [פד] תנא הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג אמר רב יהודה שתים והתניא לקרחה שתים אימא וכן לקרחה שתים תניא נמי הכי [פה] ה הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת ומודים חכמים לרבי אליעזר [ו] במלקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת שהוא חייב [ז] ודבר זה אפילו בחול אסור משום שנאמר [א] לא ילבש גבר שמלת אשה: והמקיף פאת ראשו וכו': ת"ר פאת ראשו סוף ראשו ואיזהו סוף ראשו [ח] זה המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו תני תנא קמיה דרב חסדא [ט] אחד המקיף ואחד הניקף לוקה [י] אמר ליה מאן דאכיל תמרי בארבילא לקי דאמר לך מני רבי יהודה היא דאמר [יא] לאו שאין בו מעשה לוקין עליו רבא אומר במקיף לעצמו ודברי הכל רב אשי אומר [יב] במסייע ודברי הכל: והמשחית פאת זקנו: ת"ר פאת זקנו זקנו ואיזהו סוף זקנו שבולת זקנו: והמשרט שריטה אחת וכו': ת"ר [יג] ושרט יכול אפילו שרט על ביתו שנפל ועל ספינתו שטבעה בים ת"ל [יד] לנפש אינו חייב אלא על המת בלבד ומנין למשרט חמש שריטות על מת אחד שהוא חייב על כל אחת ואחת ת"ל ושרט [טו] לחייב על כל שריטה ושריטה רבי יוסי אומר מנין למשרט שריטה אחת על ה' מתים שהוא חייב על כל [יז] אחת ואחת ת"ל לנפש לחייב על כל נפש ונפש והא אפיקתיה לביתו שנפל ולספינתו שטבעה בים

קסבר

ב"ג אלא בחדא התראה. ולא גרסינן בגת אחת אלא דאתרו ביה חדא התראה ואתא איהו וקרתה בזה אחר זה מי מיחייב והתנן כו' איהו חייב אלא אחת הואיל ולא אתרו בו אלא חדא התראה ואע"ג דשתייתו בזה אחר זה היא דשתייה בגת אחת כל היום ליכא: **אל תשתה אל תשתה**. מתרין בו לכל שתייה ושתייה: **נשא**. פירוש סס שמשיר את השיער והסך ממנו אינו לומת שיער בגופו: **ואותבינהו בבת אחת**. בה' מקומות דהוו ליה ה' קרתות ובחדא התראה דכיון דבגת אחת קא עביד מאי חזית דחיילא התראה אהאי אגבא טפי מהאי והתראת ספק לא מיתשבא דהתראה אכולהו אגבעות שדיא ומנחת ולאלתר מתברר לו אם חוטא להתראתו או לא: **שיראה מראשו**. שיראה מבשר הראש ערוס: **אמר רב יהודה בר חביבא פליגי בה תלתא תנאי**. איכא דמפיק שתי שערות ומעייל כעדשה: וסימנך. ולא תימא מפיק כגרים ומעייל כעדשה משנה זו בהרת כגרים ומחיה כעדשה דהכא נמי בשעורי קרתה איכא כגרים וכעדשה ומהשתא ידעינן דלא אפיקנא אלא שתי שערות דירקה מראשו לא הוו צריכים לאפוקי דשוה הוא לדברי כולם דאין זה שיעור קלוב: **הכי גרסינן תנא הנוטל מלא פי הזוג בשבת**. ולא גרסינן תניא: **פי הזוג**. חודן של מספריים: **אימא וכן לקרחה שתים**. ולפרושי אתא: **במלקט**. שערות לבנות מתוך שחורות דכיון דאדם מקפיד על שער לבן אחד שבין שערותיו שחורות כדי שלא יראה זקן אמרינן דכשהוא מלקט אותו מבין השחורות מלאכה חשובה היא לו וחייב משום גוזז כיון דחייש לגזיזה זו. שחורות מתוך לבנות לא גרסינן: **אף בחול אסור**. שמתגאה עצמו בנויי אשה: **ואיזהו סוף ראשו**. באיזה ענין יהא מקיף סוף הראש שיהא חייב בכל תקיפו: **המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו**. אחורי אזנו אין שיער כלוס וכך במצאו אין שיער כלוס אבל בצדעיו שבאמצע יש שיער ואם הוא משוה ונוטל כל השיער שבצדעיו למדת אחורי אזנו ופדחתו זהו מקיף סוף הראש: **דאכיל תמרי בארבילא**. האוכל תמרים בכברה יהא לוקה בתמיה כלומר ניקף מה פשע שהוא לוקה לאו שאין בו מעשה הוי ולא לילקי: **דאמר לך מני**. השואל לך כמאן קאמרת ניקף לוקה אימא ליה ר' יהודה היא דאמר לעיל (דף ד: טז.) לאו שאין בו מעשה לוקין והיינו לאו שאין בו מעשה דניקף הוא דקא עבר אלאו ולא תקיפו דשמעינן לקרא הכי לא תקיפו לא תניחו להקיף דמניח להקיף כמקיף ת"ל מדאפקיה בלשון רבים דכתיב לא תקיפו משמע דאתרי קא מזהר דחמנא ניקף ומקיף: **רבא אמר**. לא צריכא לאוקומי כר' יהודה הך

מסורת הש"ס עם הוספות

פח א מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב: **פט** ב מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל' י סמג לאוין רכ: **צ** ג מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' טו סמג לאוין סב: **צא** ד מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סי' קפ סעיף טו: **צב** ה ז מיי' פ"ט מהל' שבת הל' ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמ סעיף ח: **צג** ז מיי' פי"ב מהל' ע"ז הל' י סמג לאוין ס טוש"ע שם וטוש"ע י"ד סי' קפב סעיף ו: **צד** ח מיי' שם הל' ח סמג לאוין נח טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף ח: **צה** ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד: **צו** י מיי' שם סמג לאוין סב טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף ד: **צז** כ מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סי' קפ סעיף ח:

הגהות וציונים

מ) [גיר' רי"ף ר"א בן שמוע] (גליון): **נ)** עי' באשרי (גליון) ובהערות וציונים שם, ועיין ערוך לנר ד"ה בגמרא וחד אומר, וע"ע גירסת המהרש"א: **ג)** צ"ל שיער. וכן צ"ל בסמוך (יד קטנה ל"ת נט, רש"ש): **ד)** [צ"ל ג'] (גליון): **ה)** [צ"ל לבנות מתוך שחורות] (גליון):

תורה אור השלם

א) לֹא יִהְיֶה כְלִי גֶבֶר עַל אִשָּׁה וְלֹא יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה: [דברים כב, ה]

ב) וְשֵׂעָרְתּוֹ לְגַפֶּשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשָׂרְכֶם וְכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי יְיָ: [ויקרא יט, כח]

הגהות הב"ח

(מ) גמרא כתנאי כמה שיעור קרחה רשב"א אומר כגרים אמרים אומרים: **(נ)** שם על כל אחד ואחד מ"ל לנפש: **(ג)** תוס' ד"ה לא צריכא וכו' דגלי קרא דחייב אכל קרתה וקרתה דקרתות מחלקות כמו גופים מוחלקין: **(ד)** **בא"ד** לוקמי בקורתה בידו וכו' וי"ל דלא מיתוקמא ליה בקורתה בידו שיעור ה' קרתות בגת אחת משום דהקורתה בידו קרתה במקום אחד והכל ביחד בלי הפסק שיעור מינתים כה"ג כל"ל ואות ו' נמחק: **(ה)** **בא"ד** ומיהו הא ניחא למאי דגרסינן בגת אחת:

ליקוטי רש"י

נזיר שהיה שותה ובו'. וכל הני חייב במלקות קמיילי [קדושין עז:]. **הנוטל מלא פי הזוג.** מלא רחש המספריים: **חייב.** בשבת לרבנן בכלי לר' אליעזר אף ביד וזהו שיעורו [שבת צד:]. **והתניא.** בהדיא בברייתא בסיפא ולקרתה שהסילה תורה לא תשימנו קרתה (דברים יד) שתים הוי קרתה מכלל דפי הזוג לאו ג' שערות ניתנו. **תניא נמי הכי.** כרב יהודה דאמר שתים. **רבי אליעזר אומר.** באחת הוא חייב ולא בעינן מלא פי הזוג. **שמלת אשה.** ולרך הנשים להקפיד על כך ולהתגאות [שבת צד:]. **תמרי בארבלא.** תמרים הגמורים בכברה [סנהדרין פט:]. **ולא ילבש גבר שמלת אשה.** לילך ליבש בין הנשים. דבר אחר שלא יסיר שער הערוה ושער של בית השתי [דברים כב, ה]. שלא יתקן איש בתיקוני אשה דהכי מתרגמינן ליה שלא יתמול ושלא יפרכם בבגדי לבנונים של אשה [נזיר נט.].

ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מבין שחורות אפילו אחת שהוא חייב. פירוש שזה תיקון הוא ומלאכה אפילו בשערה אחת, ופירש רש"י ז"ל [518] דאתיא כר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה.

ודבר זה אפילו בחול אסור משום שנאמר [519] לא ילבש גבר שמלת אשה. לישנא דמשום שנאמר משמע [520] דלא איסור תורה קאמר אלא איסורא דרבנן, ואתיא כרבנן דפליגי עליה דר' אלעזר בן יעקב דאמרי במסכת נזיר [521] דלא ילבש גבר שמלת אשה כפשוטו בבגדים המיוחדים לנשים ולא בשום זיון [522] אחר, אבל ר' אלעזר בן יעקב אמר התם שכל זיון [522] הנוהג באשה אוסר הכתוב ובכלל לאו זה [ל]דבריו שלא תצא בכלי זיין למלחמה כדאיתא התם [521]. ובספר המצות פסקו הלכה כראב"י שמשנתו קב ונקי [523]. ואונקלוס [519] תרגם כן לא יהא תיקון זיין דגבר על איתתא ולא יתקן גבר בתיקוני איתתא. והא דאמרינן התם העברת שער מדברי סופרים כרבנן אתיא ודלא כרבי אליעזר. ואפשר דהא דהכא אסור מן התורה קאמר ולא דק בלישניה ואתיא כראב"י, וכבר הארכתי בה הרבה במקומה במסכת נזיר [524], וגם כאן במהדורא קמא [524] בס"ד.

תני תנא קמיה דרב חסדא אחד המקיף ואחד הניקף לוקה. פירושא (בפירושין) [כפירוש רש"י] [525] וכן פירש הרב ר' אברהם אב"ד [526] ז"ל משום דכתיב בלשון רבים לא תקיפו פאת ראשיכם [527]. ואע"ג דאורחיה דקרא דזימנין דכתב בלשון רבים, שאני הכא דהדר כתב בלשון יחיד ולא תשחית את פאת זקנך [527]. ולפיכך יש לפרש דדוקא לענין הקפה חייב הניקף כמקיף אבל בהשחתת זקן אין הנשחת לוקה [528], אבל מצינו בתוספתא [529] דקתני האי דינא גבי השחתה [529] ושריטא [530] וקרחה [530]. וי"ל דלבתר דשני קרא וכתב לא תקיפו בלשון רבים לחייב גם את הניקף, הדר יליף השחתה מהקפה בהקישא ויליף קרחה מהשחתה מהיקש דכתיב [531] בכהנים לא יקרחו ולא יגלחו, ושריטה מקרחה בהיקש דלא תתגודדו [532] ולא תשימו קרחה, אבל ליכא למימר דדיינינן בקרחה ושריטה מדכתיב לשון רבים, דשאני התם דכל הפרשה כולה בלשון רבים, אלא ודאי כדאמרן. ועוד פירש הרב ר"א אב"ד [533] ז"ל דטעמא דניקף נפקא לן מדכתיב [527] לא תקיפו דמשמע לא תניחו להקיף, וכן לא תשחית לא תביא להשחית. ולפי' זה קרחה ושריטה נפקא לן מטעמא דהיקשא דאמרינן לעיל. ומסתברא דלגבי הקפה צריכין אנו לצרף שני הפירושין [534], דאמר לא תקיפו בלשון רבים לחייב גם הניקף, ומשמעותו משום דדרשינן לא תקיפו בשניהם לא תקיף ממש ולא תניח להקיף, וכדפרישית במהדורא קמא.

אמר ליה רב חסדא מאן דאכיל תמרי בארבילא לקי. יפה פירש ר"מ ז"ל דאף רב חסדא מודה שהניקף עובר בלאו וכדכתיב [527] לא תקיפו וכדאיתא בתוספתא [535], ולא קשיא ליה אלא במאי דקתני שגם הניקף לוקה, והיינו דנקיט בלישניה מאן דאכיל תמרי בארבילא לקי. והיינו נמי דקאמר דאמר ליה מני רבי יהודה היא דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו, דאלמא לא קשיא לן אלא מלקות משום דלית ביה מעשה. והיינו דאמר רב אשי במסייע ודברי הכל דכיון דמסייע הא עביד מעשה, אבל לענין לאו בלא מלקות אפילו בלא מסייע נמי עובר בלאו, וכן נראה עיקר.

והא דאמר מאן דאכיל תמרי בארבילא לקי, הכי קאמר וכי מפני שהוא נהנה במעשה זו יהא לוקה בלא שום מעשה, אם כן מי שאוכל ביו"ט [536] פירות שליקט חבירו באותו יום יהא לוקה לפי שנהנה אע"ג דלא עביד מעשה, וגוזמא בעלמא נקט תלמודא לאלומי פירכא דפריך ממלקות,

518 בפירוש הריב"ן לפנינו ליתא, ובתוס' ד"ה במלקט הביא דברים אלו בשם הרשב"ם. 519 דברים כב, ה. 520 פי' מדלא קתני "שנאמר" לבד ולא משום שנאמר. 521 נט, א. 522 פי' "תיקון". 523 ערובין סב, ב. 524 לא נמצא לפנינו. 525 כונתו לפירוש הריב"ן ד"ה דאמר לך מני בפירוש ב'. 526 הובא בחידושי הרמב"ן ג"כ. 527 ויקרא יט, כז. 528 וכ"כ הרמב"ן לפירוש זה. עיין בתוס' שבועות (ג, א) ד"ה ועל הזקן. נזיר (נז, ב) ד"ה וראב"א. 529 במכלתין פ"ג מ"ז. 530 שם מ"ח. 531 ויקרא כא, ה לא יקרחו קרחה בראשם ופאת זקנם לא יגלחו. 532 דברים יד, א. 533 פירוש זה הובא ג"כ ברמב"ן בשם הראב"ד, וכ"ה בריב"ן ד"ה דאמר לך מני בפירוש א'. 534 לא ידעתי לשם מה צריך לצרף את שני הפירושים. ולמה לא סגי בפירוש אחד כמש"כ הריב"ן והרמב"ן. ועיין בתוס' נזיר שם, וברש"י ב"מ י, ב ד"ה אשה שכתבו לפרש בדרך אחרת. 535 במכלתין פ"ג מ"ז, ותמוה הרי מפורש כן בגמ' "דאחד המקיף ואחד הניקף במשמע". 536 בערול"נ הקשה על דברי

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
חידושי הריטב"א <מוה"ק> - מכות יום טוב בן אברהם אשבילי (ריטב"א) עמוד מס : 116 הודפס ע"י אוצר החכ

דהא ודאי התם אפילו לאו נמי ליכא דהא לא עבד ולא כלום, וזה פשוט.

במסייע ודברי הכל. פירש רש"י ז"ל [537] שמזמין לו השערות. ואיכא דקשיא ליה [538] הא דאמרינן במסכת י"ט [539] לענין מיכחל כותי לישראל ביום טוב וישראל עמיץ ופתח דמסייע אין בו ממש. ולא קשיא [540], שאין כל המסייעין שוין דמסייע דהתם אין בו ממש שדרך העין למעמץ ומפתח קצת [541] אבל הכא סיוע גדול הוא כשמזמין לו עצמו בשערו, וכ"ש לפירוש ר' מאיר ז"ל שכתבנו לעיל [542] דבלאו מסייע יש בו לאו [542]*, ולא בענין סיוע אלא כדי שיהא בו מעשה ללקות עליו דבמעשה כל דהוא סגי להא, כדאמרינן בעלמא [543] עקימת פיו או עקימת קומה [544] הוי מעשה, וכן פירש הוא ז"ל.

ת"ר פאת זקנו סוף זקנו ואיזהו סוף זקנו שבולת זקנו. הפירוש הנכון דמפרש והדר מפרש, כי הכתוב קורא פאת זקנו לסוף זקנו מקום שמתחברים הפנים והזקן עם הראש בין מימין בין משמאל, וסוף זקן זה יש בו כמין שיטה שדומה לשבולת וראוי שלא לגלחו בתער ולהניחו כמו שמניחין בשדה פאה של שבלים. ורש"י [545] ז"ל פירש גם כן כי כל פאה ופאה נקראת שבולת, ומפני השער הבולט שם או מפני שיש שם קצת בליטת בשר. אבל ר"ח ז"ל ואחרים עמו פירשו, כי המונטו"ן בלבד קורא שבולת זקן, והוא מפרש פאת זקנו הוא סוף זקנו והוא גם כן שבולת הזקן שבמונטו"ן שאף הוא פאת הזקן.

ולענין גדול המקיף את הקטן פלוגתא דרב הונא ורב אדא בר אהבה במסכת נזיר [546], דרב הונא מחייב למקיף אע"ג דניקף פטור, ורב אדא דשרי התם אפילו לכתחילה דכיון דניקף לא מוזהר מקיף נמי לא מוזהר, וכדאמר ליה התם לרב הונא ודידן מאן מגלח להו. ומיהו הלכתא כרב הונא, וסוגיין כוותיה בב"מ בפ"ק [547] כדכתיבנא התם בס"ד. ונראה גם כן דלרב הונא דהלכתא כוותיה אסור לגדול שיהא ניקף על ידי כותי, דאע"ג דמקיף לא מוזהר ניקף מוזהר, והכי מוכח בהדיא סוגיא דב"מ [547] כדכתיבנא התם.

[כא, א] **ת"ר ושרט וכו', קסבר רבי יוסי שריטה וגדידה אחת היא.** פירוש ששתיהן בין ביד בין בכלי, וכיון דגבי גדידה כתיב למת הוא הדין לשריטה [548], ואייתר לנפש דכתיב בשריטה לחייב על כל נפש. ומדלא יהיב תלמודא שיעורא לשריטה שמע מינה שהיא בכל שהוא [549]. ומיהו דוקא שריטה אסורה אבל להכות בידו על ראשו אין איסור כלל, והיינו דאמרינן [550] על ר' עקיבא שהיה מכה בידו על ראשו, עד שדמו מגיע לארץ על ר' אליעזר רבו, מטעמא דאמרו שאין איסור אלא בשריטה ביד או בכלי, ואין אנו צריכין למה שכתבו בתוספות [551] דהתם על תורה ומצות

רבינו "ולא ידעתי דיו"ט מאן דכר שמיה, ועוד דכמו כן הוי מצי למינקט נסקל היכי דלקט בשבת וכו'". 537 כונתו לפירוש הריב"ן ד"ה מסייע. וכ"ה בר"י מלוניל. 538 הרע"א בתשובה (סימן צו) כתב דרבינו הקדים בקושייתו להביא דברי הריב"ן שפירש מסייע היינו שמזמין שערות להקיף היינו קודם הגילוח, דבלא פירוש הריב"ן אין מקום כלל לקושית רבינו דאפשר לחלק בפשיטות דהתם פותח עינו שישים הכוחל את הכוחל והוי רק הכנה קודם העבירה משא"כ הכא איירי שמזמין בשעת גילוח ממש מטה ראשו שיהיה הגילוח טוב ביותר. 539 כב, א. 540 עיין בט"ז או"ח (סימן שכה סק"א), וביו"ד (סימן קצח סקב"א). ובשו"ת חכם צבי (סימן פב) שהקשו קושי' זו מהא דביצה דשרי למיכחל עינא מעכו"ם ביו"ט וחילקו באופנים שונים, ונעלם מהם דברי רבינו. 541 בחזו"א חו"מ ליקוטים על מכות (סימן כג) כתב "דהחזקת הגוף במצב משונה וכו' וברצונו הוא מכריח את ראשו שלא לנטות מכאן מקרי מעשה ומ"מ לא מקרי מקיף שאינו משתתף בפעולת הגילוח אלא אחרי שהוא מוזהר מלהיות ניקף וכו' וזו כונת הריטב"א דלא דמי להא דאמרו בביצה כב, א דהתם אין אזהרה על נכחל והנידון אי חשיב מכחל לעצמו ולזה מסייע אין בו בו ממש, וכתב עוד דאין המעמץ ופותח שאני שדרך העין בכך, ור"ל אף אם יהיה שבות במסייע במעשה להיות נכחל מותר דלא מקרי מסייע כלל דהכל מתייחס להכוחל, כיון דהעין רגיל בכך להיות מעמץ ופותח". 542 בדבור הקודם ד"ה א"ל רב חסדא. 542* ולא ראה הש"ך בנקודת הכסף יו"ד (סימן קצח סק"כ) שכבר קדמו רבינו בתירוצו עיי"ש. 543 ב"מ צ, ב. 544 סנהדרין סה, א. 545 ד"ה שבולת זקן. 546 נז, ב. 547 י, ב. ועיין במאירי כאן. 548 עיין מש"כ בתועפות ראם על היראים (סימן שכד סק"א). 549 בתוספתא מכות פ"ג (צוקרמנדל) איתא "כמה ישרוט ויהיה חייב עד שיראה שריטה אחת". ועיין בערול"נ כאן שהסתפק שאפשר דכל שלא הוציא דם אינו חייב שלא נקראת חבורה אלא בהוצאת דם. 550 סנהדרין סח, א. 551 שם ד"ה היה, ותוספות ביבמות (יג, ב) ד"ה דאמר. ומאירי בסנהדרין שם, ועיין במנ"ת מצוה תסז מש"כ בזה.

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
חידושי הריטב"א <מוה"ק> - מכות יום טוב בן אברהם אשבילי (ריטב"א) עמוד מס : 117 הודפס ע"י אוצר החכ

יד אסור לשאול בעל אוב וכו'. משנה (סס.) פ' ד' מיתות גבי אוב וידעוני הרי אלו בסקילה והנשאל בהם באזהרה. ומפרש רבינו דהיינו לאזהרה דלא ימלא בך וכו' ושואל אוב. וכן כתבו התוס':

טז המכשף חייב בסקילה וכו'. משנה שם (נ"ג. וס"ז.) דמני מכשף בהדי נסקלין וקאמר בתר הכי המכשף זה העושה מעשה לא האוחז את העינים ר"ע אומר משום רבי יהושע שנים לוקטים קשותים אחד לוקט חייב ואחד לוקט פטור העושה מעשה חייב האוחז את העינים פטור. ופי' רבינו הטעם משום דליכא אזהרה למכשף אלא מלא ימלא בך קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף ולאו שנתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא שנאמר מכשפה לא תחיה ולא מצינו אזהרה אחרת אלא לא ימלא:

ואיכא למידק על מה שאמר רבינו כאן אבל האוחז את העינים וכו' ואין לוקין עליו שזה הפך מ"ש לעיל בפרק זה האוחז את העינים לוקה. ועוד שלפי מ"ש רבינו שילקה שעשה והוא לא עשה גרמה שהוא לאו שאין בו מעשה וא"כ קשה למה בתמלה חייבו מלקות הא לאו שאין בו מעשה הוא ועוד כשבא בקוף דבריו למעטו ממלקות למה הוצרך לבא עליו מעשה שהוא לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד מיפוק ליה משום שהוא לאו שאין בו מעשה. וי"ל דכל אוחז העינים הוא עושה מעשה כדי לאחוז העינים ומ"ש והוא שילקה שעשה והוא לא עשה מעשה כלל לאו למימר שלא עשה מעשה אלא הייבו לומר שאותו מעשה המהון שנראה לבני אדם שעשה לא עשאו באמת אלא שנדמה להם כך אבל ודאי שהוא עושה שום מעשה עד שאחז עיניהם להדמות להם כך ומאחר שיש בו מעשה בדין היה ללקות עליו שנים אחת משום מעונן ואחת משום מכשף דמרוויהו אינהו ביה דהא שנו חכמים בברייתא מעונן זה האוחז את העינים וממתי' דס"פ אריבע מיתות משמע שהוא מכשף אלא שנפטר ממלקות דמכשף מפני שהוא לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד, ואין לומר דליפטר מעונן גופיה ממלקות משום דהוי לאו שבכללות דכתיב לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף דכיון דאהדדיהו קרא דכתיב לא תנחשו ולא תעוננו לומר שכל אחד מהם לאו בפני עצמו ואינו לאו שבכללות וכ"כ רבינו בפי"ח מהלכות סנהדרין וא"כ לוקה משום לאו דמעונן ואינו לוקה משום לאו דמכשף ונמצאו דברי רבינו במ"ש לוקה ובמה שכתב שאינו לוקה קיימים:

דבר כל העושה כדי שיבא המת ויודיעו לוקה שנאמר לא [מ]ימצא בך מעביר וגו' ודורש אל המתים: **יד** אסור לשאול בעל אוב או בעל ידעוני שנאמר לא ימצא בך מעביר וגו' ושואל אוב וידעוני. נמצאת למד שבעל אוב וידעוני עצמן בסקילה והנשאל בהן [ט]באזהרה ומכין אותו מכת מרדות. ואם כיון מעשיו ועשה כפי מאמרן לוקה: **טז** [י]המכשף חייב סקילה והוא שעשה מעשה כשפים. אבל האוחז את העינים והוא שיראה שעשה והוא לא עשה לוקה מכת מרדות. מפני שלאו זה שנאמר במכשף בכלל לא ימצא בך הוא ולאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין הוא ואין לוקין עליו שנאמר מכשפה לא תחיה: **טז** ודברים האלו כולן דברי שקר וכזב הן והם שהטעו בהן עובדי כוכבים הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהגו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להמשך בהבלים אלו ולא להעלות על לב שיש תועלת בהן. שנאמר כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. ונאמר כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו ואתה לא כן וגו'. כל המאמין בדברים האלו וכיוצא בהן ומחשב בלבו שהן אמת ודבר חכמה אבל התורה אסרתן אינן אלא מן הסכלים ומחסרי הדעת ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלימה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינם דברי חכמה אלא תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגללן. ומפני זה אמרה תורה כשתזהירה על כל אלו ההבלים תמים תהיה עם ה' אלהיך:

פרק שנים עשר

א אין [א]מגלחין פאתי הראש כמו שהיו עושין עובדי כוכבים שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם. וחייב על כל פאה ופאה. לפיכך המגלח שני צדעיו אפילו בבת אחת והתראה אחת לוקה שתים. אחד המגלח הפאות בלבד ומניח שיער כל הראש ואחד המגלח כל [ת]הראש כאחד לוקה הואיל וגילה הפאות. במה דברים אמורים באיש המגלח *אבל איש המתגלח אינו לוקה: **ב** המגלח את הקטן לוקה: **ב** האשה שגלחה פאת ראש האיש או שנתגלחה פטורה שנאמר לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית פאת זקנך כל

ועוד י"ל דתרי גווני לאוקי העינים הם, אחד שהוא מרמה שעשה מעשה זר ומעוה תוך מעבעו של עולם שלוקה אבל האוחז העינים ומראה שהוא מבעו של עולם כגון שמראה שנוטע קיסולין וכיוצא בו מדברים שהם מבעו של עולם זה אינו לוקה. ודייק לשון רבינו שלעיל גבי לוקה כתב שמדמה בפני הרואים שעשה מעשה ממהון וכאן גבי אינו לוקה לא כתב מעשה ממהון, ודרך זה כתב מהר"י קולון בשורש ע"ז לישב לשונות אלו אבל קשיא לי מנין לו לחלק בכך. וה"ר יהושע מבני בניו של רבינו מירץ דאחיזת עינים דמעשה ממהון לאוד ואחיזת עינים דמכשף לאוד הה לא ישיגנו אלא היודע בדברים ההם. ועוד מירץ תירוץ שני אם התרו בו משום מעונן לוקה ואם התרו בו משום מכשף אינו לוקה הה קרוב למה שכתבתי:

פי"ב א לפיכך המגלח וכו' עד הואיל וגילה הפאות. בפ"ב מזיקים (מיר דף נ"ז:) אמרינן דקסבר שמואל הקפה כל הראש שמה הקפה וקאמר בתר הכי [נ"מ.] למימרא הקפה כל הראש מנאי היא ואסיק רבא דב"ע הקפה כל הראש שמה הקפה ואמרינן התם דנין רב הונא בין רב אדא בר אהבה ק"ל הקפה כל הראש שמה הקפה: בד"א באיש המגלח וכו'. [מכות כ':] תני תנא קמיה דרב תקנא אחד המקיף ואחד הניקף לוקה ואוקמה רב אשי במסייע לדוקא דאם אינו מסייע פטור משום דלאו שאין בו מעשה הוא. ומסייע פירש"י מזמין השערות למקיף: כתב הראב"ד אבל המתגלח אינו לוקה, מ"מ אע"פ שאינו לוקה כיון שמדעתו עשה עובר בלאו, עכ"ל. ויותר נ"ל דלא שייך לומר שהוא עובר בלאו כיון דלא עבד מעשה כלל ואפילו אם מ"ל להקיף לו פאת ראשו אין שלא לדבר עבירה: והמגלח את הקטן לוקה. פלוגתא דאמוראי פרק שני מזיקין (שם) [נ"ז:] ופסק כרב הונא דממייב וכן פסקו הרי"ף והרא"ש בסוף מכות:

ב האשה שגלחה וכו'. בקדושין פ"ק (דף ל"ה:) תנן נשים פטורות מכל תקיף ובגמ' מנ"ל דכתיב לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית פאת זקנך כל שיהא בהשחתה יהא בהקפה והני נשי הואיל ואיתנהו בהשחתה ליתנהו בהקפה ומנא לן דליתנהו בהשחתה איבעית אימא סברא דהא ליתי להו זקן איבעי"ל קרא ולא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית פאת זקנך מדשני קרא בדיבוריה דא"כ נכתוב רחמנא פאת זקנכם מאי זקנך זקנך ולא זקן אשתך ולא והתניא זקן האשה והסרים שהעלו

השגת הראב"ד

*אבל איש המתגלח אינו לוקה **אא"כ** סייע למגלה. מ"מ אע"פ שאינו לוקה כיון שמדעתו עשה עובר בלאו:

לחם משנה

אע"פ שהוא מנחש המיזהיר משום סכנה אבל הכא משום שהוא פסוק של תורה לא המיזהיר ולא די דקאי איסורא דמנחש בדוכתיה אלא שהוא כופר בתורה וכו'. וכל שאר הדברים עד סוף הפרק מצוותיה בפרק ארבע מיתות (דף ס"ה.):

פי"ב א אין מגלחין פאתי הראש כו'. עיין בפי' קפ"מ ביורה דעה בבית יוסף שמיכן מה שהשיג עליו הטור ז"ל: אבל איש המתגלח וכו'. בפרק בתרא דמכות (דף כ:) אמרו אחד המקיף ואחד הניקף לוקה ואוקמה רב אשי דמסייע לדברי הכל ונעמו דאל"כ הוי לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו מ"מ אע"פ שאין לוקין איסורא דלאו איכא וכ"כ הראב"ד ז"ל בהשגות, והה שכתב רבינו אינו לוקה כלומר מלקות ליכא אבל איסורא דלאו איכא:

ב האשה שגלחה וכו'. עיין בהרב ב"י שביאר דברי רבינו יפה. ומה שאמר לפיכך העבדים וכו' הוצרך רבינו ז"ל זה מהסברא דכיון דאשה לא אימעיט אלא מפני שאין לה זקן ממילא דעבד ליה לו זקן חייב ואע"ג דבפ"ק דקדושין [נ"ה:] איכא בגמרא ואי בעית אימא אשה אימעיט מזקנך וכו' וא"כ לפי טעם זה ה"ה עבד דאיתקש לאשה בכ"מ ומ"מ תפס רבינו כלישנא קמא לתומרא:

וכל

הגהות מיימוניות

רקיקה ע"כ]: **יג** [מ] כתב רא"ם המשביע את החולה לשוב אליו לאחר מיתה להגיד לו אשר ישאל אין זה דורש אל המתים כיון שאינו דורש לגופו של מת אלא לרוח והרוח אינו נקרא מת וכן אשכחן בברכות פ"ג בחסיד אחד שלן בבית הקברות לשמוע רוחות מספרות זו עם זו ואמרו נמי בההוא פירקא דשמואל אזל להצר מות לשואל מאביו על מעות של יתומים וכן פרק בתרא דמועד קטן ליתחזי לי מר כו', ע"כ: **יד** [ט] וכן כתבו התוס' וכ"כ בס"ה שקבל מרבותיו ודלא כרש"י שפירש מאל תפנו אל האלילים שהרי בפונה יש בו כרת שנאמר והנפש אשר תפנה אל האבות ונכריתה ואנן תנן בפרק ארבע מיתות שהנשאל בהן באזהרה, ע"כ: **טו** [י] פרק ד' מיתות מוכיח שהשבעת שדים אין זה כישוף מעשה שדים אמנם אסור מפני הסכנה כדאיתא בפרק הלק בספרים ישנים וע"ש, ע"כ: **א** [מ] ק"ל הקפת כל הראש שמה הקפה, ע"כ:

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה <מהדורה חדשה> - א (מדע) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס : 114 הודפס ע"י אוצר החכמה

שהעלו שער הרי הוא זקן לכל דבריהם מאי לאו להשתחוה אמר אביי להשתחוה לא מצית אמרת דיליף פאת פאת מבני אהרן מה להלן נשים פטורות אף כאן נשים פטורות, ורבינו תפס פה הטעם דאמר מקברא ואע"פ שאין לקברא זו הטעמה כי אם ע"י הג"ש דיליף פאת פאת מבני אהרן קילר רבינו ולא הזכירה. ומ"ש רבינו דאשה שנתגלחה פטורה לאו דוקא דמומרת נמי היא וכ"כ בתוך הלא משוש דעבריב ומני בהדיה האי בנא האשה שגלחה פאת ראש האיש דפטורה היא אבל אינה מומרת תנא נמי בהא פטורה:

אוצר החכמה

לפיכך העבדים וכו'. כלומר דאע"ג דכל מצות שהאשה חייבת בהן עבד חייב בהן בהא עדיף מאשה משום דאשה לא אימעיטה אלא מלא תשתחוה לה פאת זקנך הלכך עבדים כיון דאית להו זקן ליתנהו בכלל היקש זה:

ג כל מצות לא תעשה וכו'. משנה (שם כ"ט.): וכל מצות עשה וכו'. משנה שם כל מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות ופריך בגמרא (דף ל"ד.) וכללא הוא והרי מלה שמתה והקהל דמ"ע שהזמן גרמא הן ונשים חייבות א"ר יוחנן אין למדים מן הכללות ופרק מי שמתו (כ':) אמרו נשים חייבות בקידוש היום ד"מ. ומ"ש ואכילת הפסח ושחיטתו הכי משמע בפסחים בפרק האשה:

22.94567 אורייתא

ד טומטום וכו'. פשוט במוספתא:

ה אע"פ שהאשה וכו'. בפרק שני מזיקים (מזיק דף נ"ז:) אמר ר"ה המקיף את הקטן חייב א"ל רב אחא בר אהבה לרב הונא ודידך מאן מגלח להו א"ל מוהב א"ל מקבריהו מוהב לבניה, כולהו שני דרב אחא לא איקיים זרעא לר"ה. ופסק הרי"ף בסוף מכות כרב הונא: וכתב הראב"ד האיסור הזה וכו' אלמא איסורא איתא בהו, עכ"ל. ולא ידעתי מה צורך היה לו לכתוב כן והלא רבינו לא הזכיר לוקה אלא אסור והבדיל אמר האשה שגלחה פאת ראש האיש או שנתגלחה פטורה ואולי לא נתכוון לחדש אלא דאיסורא דרבנן הוא דאיכא

שקרי חסכה

ו *אע"פ* שהאשה מותרת לגלח פאת ראשה הרי היא אסורה לגלח פאת ראש האיש ואפילו [ג]קטן אסור לה לגלח לו פאה: **ז** ופאה זו שמניחים בצדעים לא נתנו בו חכמים שיעור ושמענו מזקנינו שאינו מניח פחות [ד]מארבעים שערות. ומותר ללקט הפאות במספריים לא נאסר אלא השחתה בתער: **ז** דרך כהני עובדי כוכבים היה להשחית זקנם. לפיכך אסרה תורה [ב]להשחית הזקן. וחמש פאות יש בו [ה]לחי העליון ולחי התחתון מימין וכן משמאל ושבולת הזקן. ולוקה על כל פאה ופאה ואם נטלן כולן כאחת לוקה

כל שישנו בבל תשחית ישנו בבל תקיף ואשה שאינה בבל תשחית לפי שאין לה זקן אינה בבל תקיף. לפיכך העבדים הואיל ויש להם זקן אסורין בהקפה: **ג** כל מצות לא תעשה שבתורה אחד אנשים ואחד נשים חייבים חוץ מבל תשחית ובל תקיף ובל יטמא כהן למתים. וכל מצות עשה שהיא מזמן לזמן ואינה תדירה נשים פטורות חוץ *מקידוש היום ואכילת מצה בלילי [ב]הפסח ואכילת הפסח ושחיטתו והקהל ושמחה שהנשים חייבות: **ד** טומטום ואנדרוגינוס הרי הן ספק נותנין עליהן חומרי האיש וחומרי האשה בכל מקום וחייבים בכל ואם עברו אינם לוקין:

ה *אע"פ שהאשה מותרת לגלח פאת ראשה הרי היא אסורה לגלח פאת ראש האיש ואפילו [ג]קטן אסור לה לגלח לו פאה: **ו** ופאה זו שמניחים בצדעים לא נתנו בו חכמים שיעור ושמענו מזקנינו שאינו מניח פחות [ד]מארבעים שערות. ומותר ללקט הפאות במספריים לא נאסר אלא השחתה בתער: **ז** דרך כהני עובדי כוכבים היה להשחית זקנם. לפיכך אסרה תורה [ב]להשחית הזקן. וחמש פאות יש בו [ה]לחי העליון ולחי התחתון מימין וכן משמאל ושבולת הזקן. ולוקה על כל פאה ופאה ואם נטלן כולן כאחת לוקה

השגת הראב"ד

*אע"פ שהאשה מותרת לגלח פאת ראשה הרי היא אסורה לגלח פאת ראש האיש ואפילו קטן אסור לה לגלח לו פאה. א"א לאיסור הזה אינה לוקה עליו לא בגדול ולא בקטן אלא מדרבנן הוא דאסור מדאמר רב אחא בר אהבה לרב הונא מוהב דמקפה לבניה קטנים מקבריהו לבניה אלמא איסורא איתא בהו:

חמש. ואינו חייב עד שיגלחנו בתער שנאמר ולא תשחית את פאת זקנך גילוח שיש בו השחתה. לפיכך אם גלח זקנו במספריים פטור. ואין המתגלח לוקה עד שיסייע. ואשה מותרת להשחית זקנה אם יש לה שיער בזקן. ואם השחיתה זקן האיש פטורה: **ח** השפה מותר לגלחו בתער והוא השיער שעל גב השפה העליונה וכן השיער המדולדל מן השפה התחתונה. ואע"פ שהוא מותר לא נהגו ישראל להשחיתו אלא יגלח קצתו עד שלא יעכב אכילה ושתייה: **ט** [ג]העברת השיער משאר

הגוף

א פרק מי שמתו (דף כ':), ועי' פ' כ"ט מהלכות שבת: ב סמ"ג לאוין נ"ח, טור יו"ד סי' קפ"א: ג טור יו"ד סי' קפ"ב:

משנה למלך

פי"ב ב **לפיכך** העבדים הואיל ויש להם זקן אסורים בהקפה. כתב מרן ז"ל כלומר דאע"ג דכל מצות שהאשה חייבת בהן עבד חייב בהם בהא עדיף מאשה כו'. הן אמת שדברי רבינו ממוהים מצד עצמם דהא מסוגיית הגמרא [קדושין ל"ה:] מוכח דלפי המסקנא לא ממעטינן נשים מהשתחוה משום שברא דלית להו זקן אלא מנ"ש דפאת פאת מבני אהרן וכבר הוקשה כל זה למרן ונדחק לישב יע"ש. והגם שנסבול דוחקו בעיקר הטעם דנשים פטורות מהשתחוה משום דאין להם זקן. אכתי יש לתמוה על רבינו דאיך הוליד מזה דעבדים חייבים הואיל ויש להם זקן דלפי הטעם האמיתי שהוא הדיליף פאת פאת מבני אהרן לא נפיק מיניה פטורא דעבדים. והרב בעל"מ כתב וז"ל ומ"ש לפיכך העבדים כו' הוצרך מה שהסברא הכיון דאשה לא אימעיט אלא מפני שאין לה זקן ממילא דעבד שיש לו זקן חייב, ואע"ג דכל"ק דקדושין [שם] איכא בגמרא ואיצטרא אשה אימעיט מזקנך ומש כן לפי טעם זה ה"ה עבד דאיתקש לאשה בכ"מ מ"מ תפס רבינו כלישנא קמא לחומרא ע"כ. ודבריו ממוהים דמסוגיית הגמרא מוכח דלפי המסקנא לא קיימא טעמא דסברא דהא לית בהו זקן אלא עיקר הטעם הוא דיליף פאת פאת מבני אהרן ואף הטעם האחר דזקנו ולא זקן אשתך לא קיימא לפי המסקנא וכמ"ש התוספות דדוקא מקמי דשמעינן בברייתא דיש להן תשיבות זקן בשום מקום ממעטינן לנשים משום דשני קרא בדבוריה אבל לבתר דשמעינן דגלי לית לן למעוטי משני קרא בדבוריה. הן אמת דהרא"ש בפסקיו הביא הטעם דשני קרא בדבוריה. ועיין בספר עצמות יוסף שנתבורר בזה. סוף דבר שדברי רבינו לריכים לגלוי מלמוד:

ועצמו

לחם משנה

ג וכל מצות עשה וכו'. משנה בפ"ק דקדושין (דף כ"ט.) עוד אמרו שם בגמרא וכל מ"ע שאין הזמן גרמא נשים חייבות ולא כתבו כאן רבינו ולא ידעתי למה *ואולי כיאלו במקום אחר:

*וג"ל דהא לגא ביאתו משום דדבר פשוט הוא דמכלל לאו אתה שומע הן:

חוץ מקידוש היום וכו'. יש ספרים שכתוב בדברי רבינו חוץ מקידוש שבת ויום טוב ויש ספרים שאין כתוב בדברי רבינו ז"ל שבת ויום טוב אלא חוץ מקידוש היום וכן נראה לי עיקר דקידוש יו"ט אינו מן התורה כמו שכתב הרב המגיד בסוף הלכות שבת, ודע שאין קידוש יו"ט דבר תורה וכי תימא דביו"ט לא קאי לקידוש אלא אמלאכה הא לא תעשה ונשים חייבות ואע"ג דאית בה נמי עשה מ"מ למה לי למכתב חוץ מיו"ט כיון דמטעמא דלא תעשה הם חייבות בהם לכן העיקר הוא דלא גרסינן בדברי רבינו ויום טוב:

ה אע"פ שהאשה מותרת לגלח וכו' אסורה לגלח פאת ראש האיש. כלומר איסורא מיהא איכא אבל לא מלקות שכבר כתב הוא עצמו למעלה דאשה שגלחה פאת ראש האיש פטורה וכן כתב הראב"ד ז"ל בהשגות:

ו ושמענו מזקנינו וכו'. עיין שם בבית יוסף שביאר יפה דברי רבינו ז"ל:

ז וחמש פאות יש בו לחי העליון ולחי התחתון וכו'. נראה שהוא מפרש החמש פאות בזה האופן. אחת ממקום שמתחיל לחי התחתון ואחרת כנגדו למעלה מקום שמתחיל העליון וכן בשמאל הכי, והאחת מה שנתלה מן הזקן הרי שם ה' וכן נראה מדבריו בפירוש המשנה. אבל רש"י ז"ל לא פירש כן ולא שום אחד משאר המפרשים:

ח השפה מותר לגלחו בתער וכו'. גם זה ביאר הרב בית יוסף ביורה דעה בסימן המזכר:

לא

מגדל עוז

ב ג כל שישנו בבל תשחית כו' עד הנשים חייבות. פ"ק דקדושין (דף ל"ח): **ד** טומטום ואנדרוגינוס וכו' עד אין לוקין. תוספתא: **ה אע"פ** שהאשה מותרת עד לגלח לו. פ' שני מזיקים: כתב הראב"ד ז"ל האיסור הזה וכו' איסורא איתא בהו עכ"ל: ואני אומר שכבר נתבטנו בה בהלכה זו רבותינו הראשונים בתלמוד מנגמא והבין הוא וכד"ן: **ו** ופאה זו שמניחין עד מאדנעים שערות. וכן הסכימו בתורת כהנים. ופ"ק דקדושין (דף ל"ה) פ' שני מזיקים (דף נ"ט) ושלשה מינים: מותר ללקט עד תער. הלכה זו נתלקו בה הראשונים נ"ע בתי"כ ופ' שני מזיקים ופ' ג' מינים ופרק הלוקין. ויש לאוסר במספרים כמין תער והמתמיר תנא עליו ברכה כד"ן: **ז** דרך בוטרי כו' עד להשחית הזקן. בתורת כהנים קדושים פ"ו ופ' הלוקין (דף כ'): **וחמש פאות** כו' עד לוקה חמש. פ"ק דשבועות וסוף מכות: **ואינו** חייב עד שיגלחנו בתער עד זקן האיש פטורה. פ' שני מזיקין (דף נ"ט) ופרק הלוקין ופ"ק דקדושין (דף ל"ה): **ח השפה** מותר לגלחו עד אכילה ושתיה העברת השער משאר הגוף כו' עד בכ"מ. הלכה זו עיקרה פ' שני מזיקים ומ"מ יש מממילין בדבר ומולקין בכמה ענינים אבל כתבו רבותינו נ"ע משעמדנו על דעתנו לא העברנו בחזל על בשרנו אפילו מספרים בלל וכלל לא בראש ולא בגוף מן השפה ולמטן.

לא

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה <מהדורה חדשה> - א (מדע) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס : 115 הודפס ע"י אוצר החכמה

המעביר שער בית השחי ובית הערוה ה"ז לוקה כי קאמר רב בשאר אברים ומסיק התם דאפילו העברת שער שאר הגוף דוקא במספריים שרי ורב דקאמר מער הייגו במספריים כעין מער: ומ"ש אינו אסור מדברי תורה אלא מדברי סופרים ברייתא שם. ואע"ג דלאחר לישנא פליג ר' יוחנן עלה פסק הרי"ף כלישנא דאמי כהיא ברייתא וכן דעת רבינו.

הגוף כגון °בית השחי ובית הערוה אינו אסור מן התורה אלא מדברי סופרים והמעבירו מכין אותו מכת מרדות. במה דברים אמורים במקום שאין מעבירין אותו אלא נשים כדי שלא יתקן עצמו תיקון נשים. אבל במקום שמעבירין השיער הנשים ואנשים אם העביר אין מכין אותו. ומותר להעביר שיער שאר איברים במספריים בכל מקום: **י** [א]**לא תעדה אשה עדי האיש כגון שתשים בראשה מצנפת או כובע או תלבש שריון וכיוצא בו או שתגלח ראשה כאיש. ולא יעדה איש עדי אשה כגון שילבש בגדי צבעונין וחלי זהב במקום שאין לובשין אותן הכלים ואין משימים אותו החלי אלא נשים הכל כמנהג המדינה.** [ו]**איש שעדה עדי אשה ואשה שעדתה עדי איש לוקין. ב*המלקט שערות לבנות מתוך השחורות מראשו או מזקנו משילקט שערה אחת לוקה מפני שעדה עדי אשה. וכן אם צבע שערו שחור משיצבע שיער לבנה אחת לוקה. טומטום ואנדרוגינוס אינו עוטף כאשה ולא מגלח ראשו כאיש ואם עשה כן אינו לוקה: יא** [ג]**כתובת קעקע האמורה בתורה הוא שישרט על בשרו וימלא מקום השריטה כחול או דיו או שאר צבעונים הרושמים. וזה היה מנהג העכו"ם שרושמין עצמן לעבודת כוכבים כלומר שהוא עבד מכור לה ומורשם לעבודתה. ומעת שירשום באחד מדברים הרושמין אחר שישרוט באי זה מקום מן הגוף בין איש בין אשה לוקה. כתב ולא רשם בצבע או שרשם בצבע ולא כתב בשריטה פטור עד שיכתוב ויקעקע שנאמר וכתובת קעקע. במה דברים אמורים בכותב אבל זה שכתבו בבשרו וקעקעו בו אינו חייב אלא אם כן סייע כדי שיעשה מעשה. אבל אם לא עשה כלום אינו לוקה: יב** [ד]**השורט שריטה אחת על המת לוקה שנאמר ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם. אחד כהן ואחד ישראל. שרט שריטה אחת על חמש מתים או חמש שריטות על מת אחד לוקה חמש. והוא שהתרו בו על כל אחת ואחת: יג גדידה ושריטה אחת היא. וכשם שהיו העכו"ם שורטים בבשרם על מתיהם מפני הצער כך היו חובלין בעצמם לעבודת כוכבים שנאמר ויתגודדו כמשפטם. גם זה אסרה תורה שנאמר לא תתגודדו. °אלא שעל מת בין שרט בידו בין שרט בכלי לוקה. לעבודת כוכבים בכלי חייב מלקות בידו פטור: יד ובכלל אזהרה זה שלא יהיו שני בתי דינין בעיר אחת זה נוהג כמנהג זה וזה נוהג כמנהג אחר. שדבר זה גורם**

השגת הראב"ד

*המלקט שערות לבנות מתוך שחורות מראשו או מזקנו משילקט שער אחת לוקה. ג"א לא ממורו שיהא לוקה באחת שלא אמרו אלא אסור ועוד מאי עדי אשה איכא בחדא והא לא מינכרא מילתא כלל:

למחלוקות

א סמ"ג לאוין נ"ט ס': ב סמ"ג לאוין ס': ג סמ"ג לאוין ס"פ, טור יו"ד סי' ק"פ: ד סמ"ג לאוין ס"ב, עור שם:

לחם משנה

י לא תעדה וכו'. גם זה ביאר בסימן קפ"ב ע"ש:

יא כתובת קעקע. משנה בסוף מכות (דף כ"ח.) ופסק כרבנן ולא כר"ש:

יב השורט שריטה וכו'. שם ופסק כר' יוסי דימוקו עמו. ועוד מהטעמים שכתב הרב"י שם:

יג גדידה ושריטה אחת היא וכו'. זהו כר' יוסי שם (דף כ"ח.) וא"ת א"כ אמאי לא קאמר דהשורט על המת לוקה שתים אחת משום שריטה ואחת משום גדידה כיון דאחת היא והוא לא כתב אלא לוקה קאמר דמשמע חדא. וי"ל דרבינו חזיל לשיטתיה שאמר במנין המצות דאין רבוי המלקיות בעבור רבוי הלאוין אלא איכא שהלאוין מאיסורים מומלקים כגון אכל פוטיתא לוקה אחבע שהן איסורים מתולקים אבל היכא שהאיסור הוא אחד אין רבוי הלאוין עושה רבוי מלקיות ומכ"מ עובר בשני לאוין. וכבר ביאר רבינו ז"ל שעובר בשני לאוין באומרו גדידה ושריטה אחת היא דמשמע שעובר בשתיהם:

יד ובכלל אזהרה זו וכו'. זו דבר תימה דבגמרא דיבמות פרק ט"ו נשים (דף י"ד.) אסיקנא כהיא שמעתתא דעשו בית שמאי כדבריהם ללמדן דאמר עשו כי אמרינן לא תתגודדו הני מילי בית דין אחד בעיר אחת אבל שני בתי דינין בשתי עיירות לית לן בה. וקבלא שהזכיר כאן רבינו ז"ל היא קבלא דאליבא דמ"ד שדחו בגמרא. ואפשר היה לומר דרבינו פסק כמאן דאמר לא עשו דהיינו רב לגבי שמואל דהלכתא כותיה

הגהות מיימוניות

ט °[כתבו הגאונים מי שמגלח כל שער שבו מראשו ועד רגלו מותר לו לגלח גם של בית השחי ושל בית הערוה שאינו יפוי אדרבה ניזול הוא וכן כתב הסמ"ג לאוין ס' יע"ש]:

י [ו] כת"ק דרבי אליעזר בן יעקב אבל רא"מ כתב דקיימא לן כר"א בן יעקב דאמר לוקה כדאמר ר' יוחנן ומוקמינן ליה דקאי כר"א בן יעקב פירוש שדורש הפסוק כפשטו כתרגומו של אונקלוס אבל ת"ק לא מפרש קרא אלא שלא ילבש איש לשבת בין הנשים ולא אשה לשבת בין האנשים לניאוף ועיין בתוספתא פ' החולין: **יג** °[טור ס' ק"פ וז"ל כתב הרמב"ן דוקא שריטה אבל אם מכה בידו על בשרו מותר כדאשכחן בר"ע שפגע במטתו של ר"א והיה מכה על בשרו עד שדמו שותת לארץ, וכתב א"א ז"ל דבר תימה הוא דכיון דבין ביד בין בכלי אסור היאך יהא שרי דרך הכאה, והתוס' פירשו שר"ע היה עושה

מגדל עוז

י לא תעדה אשה עד עדי איש. פרק הלוקין ופ' שני מזיקין (דף נ"ט): המלקט שערות לבנות כו' עד לבנה אחת לוקה. פ' הלוקין (דף כ'): **כתב הראב"ד** לא ממורו שיהא לוקה באחת שלא אמרו אלא אסור ועוד מאי עדי אשה איכא בחדא והא לא מינכרא מילתא כלל עכ"ל. והמחבר לא הביאה בפירוקיו כהעתק אלנו: **יא יא** טומטום ואנדרוגינוס כו' עד אינו לוקה. כתובת קעקע עד אינו לוקה. פרק הלוקין (דף כ"ח): **יב יג** השורט שריטה אחת כו' עד בידו פטור. כתובת כהנים ופרק הלוקין (שם):

יד ובכלל אזהרה כו' עד אגודות. פ"ק דיבמות (דף י"ג) ומייתי לה בהרבה מקומות: כל

כמנהג זה אלא כתב שלא יהיו שני בתי דינין בעיר אחת, פירוש שכמה שנוהגים שני מנהגים הם שני בתי דינין, ואפשר נמי שנפל טעות בספרים והגירסא הנכונה היא שלא יהיו כשני בתי דינין והסופרים מקרו הכ"ף, עכ"ל. וא"ת היאך לוקה המגדל עצמו דהא לאו שבכללות הוא כמו לאו דלא תאכלו על הדם. וי"ל דלא דמי דהכא עיקר הלאו ידענו שהוא שלא נגדל עצמנו אלא שרבה הכמוב גם שלא להעשות אגודות אגודות אבל דלא תאכלו על הדם עיקר הלאו לא נודע איזהו ולהכי הוי לאו שבכללות. כך נראה לי:

טז אחד ישראל וכו'. כלומר דלא מימא כהן לילקי תרי משום לא יקרחו ומשום לא תשימו קרחה בין עיניכם למת וטעמא משום דנסוף פ"ק דקידושין (דף ל"ו:) יליף בג"ש כמה דכריס מלא יקרחו קרחה ללא תשימו קרחה וא"כ לאו לטפויי לאו לכהן אחת לא יקרחו אלא לגלות על לא תשימו קרחה כנ"ל:

למחלוקות גדולות שנאמר לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות: **טז** [א]הקורח קרחה על המת לוקה שנאמר ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת. אחד ישראל ואחד כהן ששרט על המת אינו לוקה אלא אחת. הקורח ארבע או חמש קרחות על מת אחד לוקה כמנין הקרחות והוא שהתרו בו על כל קרחה וקרחה. אחד הקורח בידו או בסם או הטביל אצבעותיו בסם והניחם בחמשה מקומות בראשו בבת אחת הואיל וקרח חמש קרחות אף על פי שהיא התראה אחת לוקה חמש שהרי כולן באין כאחת. וחייב על כל הראש כבין העינים שנאמר לא יקרחו קרחה בראשם. וכמה שיעור הקרחה כדי שיראה מראשו °כגרים פנוי בלי שיער: **טז** הקורח ראשו או השורט בבשרו על ביתו שנפל ועל ספינתו שנטבעה בים פטור ואינו לוקה אלא על המת בלבד או השורט לעבודת כוכבים. הקורח קרחה בראשו של חבירו והשורט שריטה בבשר חבירו והכותב כתובת קעקע בבשרו של חבירו והיה חבירו מסייע. בזמן ששניהן מזידין שניהן לוקין. אחד שוגג ואחד מזיד המזיד משניהם לוקה והשוגג פטור:

הקורח ארבע וכו'. פ' בתרא דמכות (דף כ'.) מ"ר לא יקרחו קרחה יכול אפילו ד' וה' קריחות לא יהא חייב אלא אחת מ"ל קרחה ליחייב על כל קרחה וקרחה הני ד' וה' קריחות היכי דמי בזה אחר זה ובחמש המרלות פשיטא אלא בבת אחת ובחדא המרלה מי מיחייב לא צריכא דקן ממש אצבעותיו נשא כלומר קס המשיר את השער ולוטביתהו בבת אחת כלומר והתרו בו המרלה אחת ואפ"ה מיחייב חמש: וחייב על כל הראש וכו'. פ"ק דקידושין (דף ל"ו.) יליף בג"ש דחייב על הראש כבין העינים כלומר דבין שקרח בין עיניו מן השער הגולל בפלחת בין שקרח בראש חייב: וכמה שיעור הקרחה בפרק בתרא דמכות (דף כ':) פלוגתא דרב הונא ור"י ופסק כר' יוחנן:

טז הקורח ראשו וכו'. בריתא שם: **הקורח** קרחה בראש חבירו וכו'. בתוספתא דמכות:

הלכות תשובה

מצות עשה אחת. והוא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה:

וביאור מצוה זו ועיקרים הנגררים עמה בגללה בפרקים אלו:

פרק ראשון

כסף משנה

פרק א א איש או אשה וכו'. והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דכריס: מצאתי כתוב דאיתא בספרא פ' אחרי מות: ביצד מתודין בתשה הוא אומר נוסח עון ופשע וחטאה דברי ר"מ וחכ"א עונות אלו הזדונות פשעים אלו המרדים חטאים אלו השגגות ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות אלא כך היה מתודה חטאתי עויתי פשעתי וכן בדוד הוא אומר חטאנו עם אבותינו העוינו הרשענו וכן בשלמה הוא אומר חטאנו והרשענו ומרדנו וכן בדניאל הוא אומר חטאנו והעוינו והרשענו ומרדנו אלא מהו שאמר משה נוסח עון ופשע וחטאה אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע

א כל מצות שבתורה בין עשה בין לא תעשה אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' והתודו את חטאתם אשר עשו זה וידוי דברים. וידוי זה מצות עשה. כיצד מתודין אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה. וזהו עיקרו של וידוי. וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח. וכן בעלי חטאות ואשמות בעת שמביאין קרבנותיהן על שגגתן או על זדונן אין מתכפר להן בקרבנם עד שיעשו תשובה. ויתודו וידוי דברים שנאמר והתודה אשר חטא עליה. וכן כל מחוייבי מיתות בית דין ומחוייבי מלקות אין מתכפר להן [ג]במיתתן או [ד]בלקיותן עד שיעשו תשובה ויתודו. וכן החובל בחבירו והמזיק ממונו אף על פי ששילם לו מה שהוא חייב לו אינו

כסף משנה

בשעה שישראל חוטאים לפניך ועושים תשובה עשה להם זדונות כשגגות אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי מחכמים: וכן בעלי חטאות וכו'. זה פשוט שהרי מביא ראיה מהכמוב ובהדיא אמרו בפ"ק דשבועות (דף י"ב.) שחטאת ואשם אין מכפרים אלא על השגים: וכן כל מחוייבי מיתות וכו'. משנה בסנהדרין פרק נגמר הדין (דף מ"ג.) כל המומתין מתודין שכל המתודה יש לו חלק לעוה"ב שכן מצינו בעכן שהתודה שא"ל יהושע יעכרך ה' היום הזה היום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעתיד לבא: **וכן** החובל כו'. משנה בב"ק סוף החובל (דף ל"ב.). אע"פ שנותן לו חיטו נמחל לו עד שיבקש ממנו מחילה. ומ"מ מאי דמפיק לה רבינו מכל חטאות האדם ל"ע היכא מייתי לה [בילקוט פ' נשא איתא הכי בשם ספרי זוטא]: שעיר

לחם משנה

כומיה בחיסורי. ומה שחלק בין שני בתי דינין בעיר אחת הוא משום דאפילו למ"ד לא עשו צריך לומר לדידיה דוקא שני בתי דינין בעיר אחת אסור אבל שתי בתי דינין בשתי עיירות מותר כדי לחרץ הדין דמגילה דהקשו תנן התם מגילה נקראת וכו' והתם הוי כשני בתי דינין בשתי עיירות דלא היו מתכנסים אלא בעירם כמו שפירש שם התוספות בשם ה"ר חיים וכן מפרש רבינו ז"ל בהלכות מגילה כמו שביאורתי אני שם בביאורי לאותם ההלכות. ועוד דבשני בתי דינין בשתי עיירות ודאי דמותר משום דהיא דמייתי התם ת"ש במקומו של ר' אליעזר וכו' ואמרו שם דילמא מקומות שאני משמע דבשני מקומות מותר לכ"ע ודאי ובכי הא הוה א"ש דאתי אפילו כרבא דרבא לא אמר בגמרא דשני בתי דינין בשתי עיירות לית לן בה אלא למאן דאמר עשו משום דב"ש וב"ה שני בתי דינין בעיר אחת הוא כמבואר שם אבל למאן דאמר לא עשו ודאי דאפילו שני בתי דיני בעיר אחת אסור. אבל א"א לומר כן משום דבסוף ההיא סוגיא אמרו א"ש בימי ר' דוסא בן הרכינס הותרו גרות הבא לאתין שמע מינה עשו שמע מינה, וא"כ כיון דבסוגיא אסיקו כך לא היה לו לרבינו למפסק דלא כסוגיין ואע"ג דיש לדחות ההיא דילמא הותרו אבל לא עלה בידם לעשות שהרי מבואר לקמן בהיא בריתא דר' דוסא אמר להם שהוא לא התירם מ"מ כיון דבגמרא אסיקו עשו לא הוה ליה לרבינו למפסק דלא כסוגיין. והרב מהר"ר דוד הכהן ז"ל בפסקיו בבית י"ג עמד על זה וכתב דרבינו פסק כרב. ומה שאמר שלא יעשו שני בתי דינין ר"ל ב"ד אחד פלג מורים כחד ופלג מורים כחד דגרתין בשני בתי דינין, והוא דוחק גדול וצ"ע:

טז הקורח קרחה על המת וכו'. כל הדברים האלו נתבארו בפ' בתרא דמכות מכות (דף כ.):

פ"א א כל מצות עשה וכו' **והתודו את חטאתם** וכו'. כן אמרו בספרי על פסוק זה ושם נתבאר קצת מדברים אלו שהזכיר רבינו: שנאמר

מגדל עוז

א כל המצות שבתורה כו' עד וישוב מחטאו. פרק בתרא דיומא (דף פ"ו) ובמכילתא: חייב הוא להתודות כו' עד הרי זה משובח. פרק אמר להם הממונה (דף ל"ו) ובמכילתא ובספרא: וכן בעלי חטאות על עליה. פרק בתרא דיומא (שם) ובספרא: וכן כל מחוייבי מיתות עד ימותו. פ' נגמר הדין (דף מ"ג) ובספרא: וכן החובל כו' עד מכל חטאות האדם. פרק החובל (דף ל"ב): שעיר

הגהות מיימוניות

עושה כן על התורה כמו שהיה אומר הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרצותן עכ"ל כ"ב הסמ"ג שם]: **טז** °[הרא"ש פסק בשתי שערות חייב אבל אפילו באחד איכא איסורא ע"כ]: **א** [ג] ואפילו מי שהלה ונטה למות אומרים לו התודה כדאיתא בפ' במה מדליקין (דף ל"ב): וכ"כ

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
משנה תורה <מהדורה חדשה> - א (מדע) משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס : 117 הודפס ע"י אוצר החכמה

ג ומצטער עליו. צריך לומר שחלה ממנו כל גופו, כמו שכתוב סעיף י"ז [בהגה], וכן משמע בדברי משה [אות ה ד"ה אבל]. והולאת שן מלאכה דאורייתא, דהא חובל לרפואה: ד כל שרגילים. משמע (כ"י) אף על פי (שיש) [שאין] ז כו סכנה במניעת הדבר ההוא (מגיד משנה שבת ב, יד ב"י עמוד תל ד"ה ומדברי). ועיין מה שכתבתי סעיף י"ח [ס"ק יז] וסעיף ט"ז, וכן כתב רדב"ז חלק ג' סימן ל' [ס"ד סימן אלף כ]: ה ועיין לקמן סימן תרי"ח. דלא כעולת שבת [ס"ק ז] שהביא דברי רבינו ירוחם [נתיב יב ח"ט עת, ב]:

שכח (א) אומר לגוי להוציאו. כן כתב ב"י [עמוד תלא ד"ה כתוב] בשם מרחות מיים [הלכות שבת סימן שלב]. ולי נ"ע בזה, דהא על כל פנים הישראל מסייע לזה במה שיוציא העכו"ם השן, ומאי שנא מניקף פרק במה דמכות [כ, ב] דאמרינן דחייב, דהכי אמרינן שם, (רבא) [רב אשי] ד אמר במסייע ודברי הכל, פירש המפרש שם ה [ד"ה] מסייע, שמזמין השערות למקיף. ואם כן הכא נמי כך במה שמזמין שינו להוציאו. ואיכא להביא ראיה איפכא מפרק ב' דבילה דף כ"ב [ע"ב], אמימר שרי למיכחל עינא מעכו"ם בשבת, ופריך ליה רב אשי שם והא קא מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח, פירש רש"י [ד"ה עמיץ] דסוגר ופותח ריסי עיניו להכניס הכחול, ומשני מסייע אין בו ממש, פירוש [רש"י ד"ה מסייע], מי שאינו עושה מלאכה ממש אלא מסייע מעט כי האי ובלאו הוא מתעבדא, אין בו ממש, והכי איתא גם כן בפרק המלניע [שבת] דף ל"ג [ע"ב] דמסייע אין בו ממש, [עכ"ל], ואם כן הכא נמי מותר בהולאת עכו"ם השן. אלא דקשיין הגמרות אהדדי, דכיון דמסייע אין בו ממש אין הניקף חייב מלקות, דבעינן מעשה למלקות, ולא ראינו בתוספות ובפוסקים שיש חילוקים בזה, ומסתמא תרוויהו הלכתא נינהו. ותו, דרב אשי גופיה אמר כן בפרק המלניע, ואם כן קשיא דרב אשי אדרב אשי. והתוספות הקשו בפרק המלניע [שם ד"ה אמר רב] דרב זביד אהדדי, ולא זכרו דקשיא רב אשי אהדדי מכח מה שכתבתי. ועל כרחך צריכים אנו לחלק ביניהם, דהתם דאמימר לא עביד שום מעשה, דכבר עיניו הם פתוחות ג אלא שהוא מסייע עמו בשעה שהוא עושה המלאכה, וכיון שאין צריך לו רק לסיוע בעלמא אין בו ממש, מה שאין כן בהתם דניקף שקודם שמתחיל המקיף להקיף מזמין הניקף את שערו, הוה כמו מתחיל במלאכה, ויש בו ממש. וכן בטור [יו"ד סימן קפא עמוד מקמה] כתב גם כן שמטה עצמו אליו לזה, ואם כן הכא נמי בזה שפותח פיו ועושה מעשה קודם לעכו"ם, כי סתם אדם פיו סגור תמיד אלא פותחו אם רוצה לאכול או כיוצא בזה, ואם כן זה הוה מסייע שיש בו ממש, ודומה לניקף ממש, ואסור. ולאיתי למ"ת ז"ל [ב"ח עמוד תלא ד"ה כתב מהרש"ל] שהביא בשם רש"ל [בהגהות הטור] לאיסור בזה. וז"ל, כתב רש"ל דלהוציא השן בשבת על ידי גוי אומן אין ראיה להתירו מטעם סכנת נפשות, דדוקא על ידי שם שהוא רפואה ודאית מתלגין אפילו במלאכה דאורייתא, אבל הוצאת השן הוה סכנת נפשות גם כן, ע"כ. אבל הב"י כתב בשם מרחות מיים דמותר לומר לעכו"ם להוציאו, [עכ"ל הב"י], ואע"ג דהישראל מסייעו, קיימא לן דמסייע אין בו ממש, כדאיתא בפרק המלניע, עכ"ל [הב"ח]. וכבר הוכחנו שצריך לחלק בין ההיא דהמלניע לשאר דוכתי, ומטעם זה כתבנו ביו"ד סימן קל"ח [ס"ק כח] דאשה שאירע טבילתה ביום טוב ראשון ושכחה ליטול לפרנסה בערב יום טוב, לא תאמר לעכו"ם שתטול לפרנסה ביום טוב, מטעם שהיא פושטת ידיה במכוון לזה, וזה דומה לניקף שזכרנו, כן נראה לענ"ד נכון בסיעתא דשמיא להלכה לאיסור. ועיין מה שכתבתי בסעיף י"ז [ס"ק ז]:

שנתקלקל אחד מהאיברים הפנימים מחמת מכה או בועה וכיוצא בזה [ה] אבל מיחושין אין נקראים מכה: הגה [ו] ט) מיהו מי שחושש בשיניו ג ומצטער עליו להוציאו (א) (ב) אומר לגוי להוציאו:

ד [ז] מכה של חלל אינה צריכה אומר [ח] שאפילו אין שם בקיאים וחולה אינו אומר בלום עושים לו ד כל שרגילים לעשות לו בחול אבל כשיודעים ומכירים באותו חולי שממתין ואין צריך חילול ג אסור לחלל עליו אף על פי שהיא מכה של חלל:

ה [ט] מכה שאינה של חלל [י] נשאלין בבקי ובחולה ואין מחללין עליו שבת עד שיאמר אחד מהם שהוא צריך לחילול [יא] או שיעשה אצל [יב] אחד מהם סכנת נפשות: הגה] ה ועיין לקמן סימן תרי"ח:

ו [יג] מכה שעל גב היד וגב הרגל [יד] וכן מי שבלע עלוקה [יג] וכן מי שנשכו כלב שוטה [יד] או אחד מזוחלי עפר הממיתים [טו] אפילו ספק אם ממית אם לאו הרי הם כמכה של חלל:

ז [טז] מחללין שבת [יז] על כל מכה [יח] שנעשית [יט] מחמת [יח] ברזל [יט] ועל שחין הבא

ציונים לרמ"א

שכח א) ב"י [עמוד תלא ד"ה כתוב] בשם אורחות חיים [הלכות שבת סימן שלב] ואיסור והיתר הארוך [סימן נט דין כד]:

הגהות והערות

ד) תוקן ע"פ תתס סופר ע"פ הגמרא שם, וכ"ה להדיא בט"ז להלן:

ה) עיין רש"י שם ריש יט, ב [אמר ד"ה ה"ג ואיכן מוחכר] בזה"ל, רבינו [=רש"י] גופו טהור ולאלה נשמתו בטהרה, לא פירש יומר, מכאן ואילך נשון תלמידו רבי יהודה בר' נתן, עכ"ל:

ו) אולי נ"ל "ומחילת ש"מ" או "וסימן ש"מ" (ובלקוטי תנר בן מיים העתיק בדברי החתם סופר "ומי" ש"ס"), וכוונתו דבתחילת סימן שמ בתג"ל משמע ההקודות הכסף. ועיין בחתם סופר על שו"ע יו"ד שם אותר מפרשים אות יא ויג ומיהושי חתם סופר שבת לג, ב ד"ה מפיע:

ז) ובבאר היטב למהרי"ט [מקור דברין הוא בס"ק יא]:

ח) בפרי מגדים המבואר ובפרי הגן הגיהו דל"ל "מלאכה (דר"י) [דאוריימתא]". ובפתחי מגדים קיים הגירסא וכוונתו דאפילו לר"י דמקלקל בחבורה פטור הכא חייב דאוכל לרפואה מתקן הוי:

ט) ב"ה לפי גירסת הרי"ף שם [מ, ב], ועיין הגהות הב"ח בגמרא שם אות ג. אך רש"י שם [ד"ה שצריכה] לא גרס לה. ועיין ביאור הגר"א סי"ק ז:

י) תוקן ממהדורת אמ"ד מקו"ד (פרופס), וכ"ה מחלית השקל, לבושי שרד, מזירות שמשון, שימוש מכמיס, מור וקציעה ומקור חיים:

ביאור הגר"א

[ה] אבל מיחושין. כמו שכתוב שם חושש הוא דלא, אף על גב דלפי זה הוא גם כן בכלל החלל: [ו] [הגה] מיהו. כמו שכתוב שם אבל כאיב ליה טובא כו', ונקטינן כהאי סברא, כנזכר לעיל [ס"ק א]. ועיין סעיף י"ז או כו': [ז] [סעיף ד] מכה של. שם, ורש"י לא גריס לה שם [ד"ה שצריכה], אבל הרי"ף [שם ח, ב] וכל הפוסקים גורסין לה: [ח] שאפילו כו' אבל. כמו חיה משלשה עד שבעה שאין צריכה אומר [שבת קכט, א], ועיין סימן ש"ל סעיף ד' [ס"ק ב]: [ט] [סעיף ה] מכה שאינה. מדאמרינן שם [עבודה זרה כו, ב] כל מכה שמחללין כו', איכא דאמרי כל מכה שהיא של חלל כו', ושם [כח, א] כל מכה שצריכה אומר מחללין כו', ור"ל על ידי אומד, דבזה היא חלוקה ממכה של חלל: [י] נשאלין בבקי ובחולה כו'. יומא פ"ג א', רופא אומר כו' חולה כו': [יא] או שיעשה. כמו שכתוב בפרק אף על פי [כתובות סא, א] חזא רב אשי (לאמימר) [למר זוטרא] כו', שמע מינה דכי חוור אפיה חיישינן לסכנתא, ע"ש: [יב] [סעיף ו] וכן מי שבלע. עבודה זרה י"ב ב': [יג] וכן מי שנשכו. יומא פ"ג א'. ואף רבנן לא פליגי אלא בהאי רפואה: [יד] או אחד. שם ב', דתניא מי כו'. ועיין שבת קכ"א ב': [טו] אפילו ספק. שם, דחמשה נהרגין אפילו לא רצו. ואפילו לרבי יהודה [שבת קה, ב] לשיטת הרמב"ם שם [שבת א, ז] שפסק כר' יהודה, ופסק [שם יא, ד] דנהרגין כו', וכמו שכתוב יומא פ"ג א', ע"ש: [טז] [סעיף ז] על כל. ר"ל, אפילו אינה על גב יד ורגל. ועיין תוספות שם [עבודה זרה כח, א] ד"ה מכה שע"ג כו': [יז] שנעשית. פדעתא: [יח] ברזל. כמו שכתבו רש"י [שם ד"ה פדעתא] ותוספות [שם ד"ה מכה שע"ג] מכת חרב. ולאו דוקא חרב, כמו שכתוב במרדכי שם [רמז תתטו] והגהות מיימוניות [שבת ב אות ד]: [יט] ועל שחין. ענבתא:

הגהות רעק"א

ג) (שם סעיף ד) אסור לחלל עליו אף על פי. וכל שכן בחולה או רופא אומר שאינו צריך, כ"י [עמוד תל ד"ה ומ"ש רבינו מחלנין] בשם הרמב"ן בספר תורת האדם [ענין הסכנה ד"ה בפרק אין מעמידין; ר"ן שבת שם; מגיד משנה שם]:

ה) (ומגיד משנה שם):

ט) שבת (קכ"ט) [קט] [ע"ב] ועבודה זרה כ"ח [ע"ב]:

ט*. עבודה זרה יב, ב; רמב"ם שבת ב, ו:

י. יומא פ"ד [ע"ב]:

כ. שבת קכ"ב [ע"ב; יומא פג, ב]:

כ*. טור עמוד תלא:

ל. עבודה זרה כ"ח [ע"ב; רי"ף שבת מ, ב]:

מ. כפירוש רש"י [עבודה זרה כח, ב ד"ה פדעתא] והר"ן [שבת מ, ב ד"ה מעלין; הגהות מיימוניות שבת ב אות ד]:

ביאור הגר"א

[ה] אבל מיחושין. כמו שכתוב שם חושש הוא דלא, אף על גב דלפי זה הוא גם כן בכלל החלל: [ו] [הגה] מיהו. כמו שכתוב שם אבל כאיב ליה טובא כו', ונקטינן כהאי סברא, כנזכר לעיל [ס"ק א]. ועיין סעיף י"ז או כו': [ז] [סעיף ד] מכה של. שם, ורש"י לא גריס לה שם [ד"ה שצריכה], אבל הרי"ף [שם ח, ב] וכל הפוסקים גורסין לה: [ח] שאפילו כו' אבל. כמו חיה משלשה עד שבעה שאין צריכה אומר [שבת קכט, א], ועיין סימן ש"ל סעיף ד' [ס"ק ב]: [ט] [סעיף ה] מכה שאינה. מדאמרינן שם [עבודה זרה כו, ב] כל מכה שמחללין כו', איכא דאמרי כל מכה שהיא של חלל כו', ושם [כח, א] כל מכה שצריכה אומר מחללין כו', ור"ל על ידי אומד, דבזה היא חלוקה ממכה של חלל: [י] נשאלין בבקי ובחולה כו'. יומא פ"ג א', רופא אומר כו' חולה כו': [יא] או שיעשה. כמו שכתוב בפרק אף על פי [כתובות סא, א] חזא רב אשי (לאמימר) [למר זוטרא] כו', שמע מינה דכי חוור אפיה חיישינן לסכנתא, ע"ש: [יב] [סעיף ו] וכן מי שבלע. עבודה זרה י"ב ב': [יג] וכן מי שנשכו. יומא פ"ג א'. ואף רבנן לא פליגי אלא בהאי רפואה: [יד] או אחד. שם ב', דתניא מי כו'. ועיין שבת קכ"א ב': [טו] אפילו ספק. שם, דחמשה נהרגין אפילו לא רצו. ואפילו לרבי יהודה [שבת קה, ב] לשיטת הרמב"ם שם [שבת א, ז] שפסק כר' יהודה, ופסק [שם יא, ד] דנהרגין כו', וכמו שכתוב יומא פ"ג א', ע"ש: [טז] [סעיף ז] על כל. ר"ל, אפילו אינה על גב יד ורגל. ועיין תוספות שם [עבודה זרה כח, א] ד"ה מכה שע"ג כו': [יז] שנעשית. פדעתא: [יח] ברזל. כמו שכתבו רש"י [שם ד"ה פדעתא] ותוספות [שם ד"ה מכה שע"ג] מכת חרב. ולאו דוקא חרב, כמו שכתוב במרדכי שם [רמז תתטו] והגהות מיימוניות [שבת ב אות ד]: [יט] ועל שחין. ענבתא:

אוצר מפרשים

ב (פ"ז ס"ק א) אמרינן שם רבא אמר. נ"ב, רב אשי, במקום רבא: (חתם סופר)

ג (שם) אלא שהוא מסייע. נ"ב, וכך כתוב בשטה מקובצת בביצה שם [סוף כב, א]. אמנם הש"ך בנקודות הכסף סימן קצ"ח [ס"ק א] חילק באופן אחר, וצ"ע לדינא, ע"ש. ומהמג"א לקמן ס"ק ט"ז משמע דסבירא ליה כתירוץ הט"ז, ע"ש ותי' שם [חתם סופר] משמע בנקודות הכסף:

באר הגולה עם ציונים מהש"ך

לח. תוספתא [מקואות פ"ו הלכה ה] הביאה הר"ש [מקואות פ"ט משנה ד] והרא"ש [בפירושו] סס [ד"ה לפלוף; הלכות מקואות סימן כו; רשב"א תורת הבית בית ז שער ז לב, ג; רבינו ירוחם סס רכד, ד; סמ"ק סימן רלג]:

לט. סס במשנה ד' פרק ט' דמקואות [תוספתא כג] מקואות פ"ו הלכה ה; רא"ש הלכות מקואות סימן כו; רשב"א בתורת הבית החריב בית ז שער ז לב, ג ובקלר לב, ג; רבינו ירוחם נתיב כו א"ה רכד, ד]:

מ. סס במשנה ב' [תוספתא סס; רא"ש סס; רשב"א סס; רבינו ירוחם סס]:

מ*. רשב"א סס; רבינו ירוחם סס:

מא. הרא"ש סס [הלכות מקואות סימן לה ובקיצור הלכות נדה] והרשב"א בתורת הבית [שם לב, ג] ושאר פוסקים [ר"ן שבועות ו, ב ד"ה קילקי; רבינו ירוחם סס; סמ"ג לאוין קיא לט, ג; ספר התרומה סימן קד ד"ה וגריכה]:

מב. מרדכי פרק ב' דשבועות [סוף רמז תשמז] מדין המץ [מקואות פ"ו משנה ח] וציינתיו לעיל בסעיף י"א [אות מז]:

מג. סס [מרדכי שבועות רמז תשנא] בשם רא"ה [סימן תתקנ] כו] בשם הגאונים וטעמא משום דהלפורן הוי מגוף האדם, וכן כתב בספר התרומה [סימן קד ד"ה וגריכה]:

ציונים לרמ"א עם ציונים מהש"ך

ז) הגהות שערי דורא [הלכות נדה סימן טו ד"ה ואם]:

הגהות והערות

כג] מיוקר זה אינו מוזכר במשנה סס אלא בתוספתא:

כד] תוקן ממהדורת אמ"ד מע"ד ואילך:

כה] כ"ה בדפ"ר, ובדפ"א הגוסח "דכבר":

כו] הובא באור זרוע ח"א סימן שנב מכת"י:

כז] תוקן במהדורת ווין תקנ"ח:

באר הגולה

כב צואה כו'. עיין בב"י [עמוד קלא ד"ה ודע] שמתמה על הרשב"א, שדבריו [מולין קז, א ד"ה הא דאמרינן לעיל, ותורת הבית החריב בית ו שער ה עג, א; הקלר בית ז שער ז לב, א] סותרים זה את זה, וחילק בדוחק בין נטילה (בתורת חיים סימן קס"א סעיף א') לטבילה, עיין שם שהאריך, ואחריו נמשך העטרת זהב [לבוש סעיף יח]. ובספרי הוכחתי דלא קשה מידי, והוא דסבירא ליה להרשב"א כסמ"ג [לאוין קיא לח, ד] וסמ"ק [סימן רלג עמוד שכג] בשם ר"ת דצואה שאינה נדבקת אינה חוצצת כלל, והנדבקת חוצצת שלא כנגד (הגיפורן) [הבשר] כד], וסתם צואה אינה נדבקת, אלא דקאמר דכיון דבצואה נדבקת דומיא דבגד חוצצת, נהגו הנשים להחמיר ליטול לפרניהם בשעת טבילה דשמא יש שם צואה הנדבקת, אבל ודאי לענין טבילה לא שייך האי חומרא ליטול לפרניו בכל טבילה וטבילה, קלרתי ודוק: **כג נהגו הנשים ליטול כו'.** ולענין טבילת הלפרנים בחול המועד עיין בתורת חיים סימן תקל"ב [סעיף א]: **כד אם נפוחה כו'.** כתב ב"י [עמוד קלב ד"ה כתב המרדכי] שזה נלמד מתן לעיל סעיף י"א. ולפי זה אין צריך שיהא נקרס עור ובשר על הטיט, אלא כל שהטיט כך בעומק שאינו נראה בשום לבשר אינו חוצץ, כדלעיל גבי חץ:

[12.34567 אמיר"ח]

באר היטב

(כ) **צפרניהם.** ולענין טבילת הלפרנים בחול המועד, עיין בתורת חיים סימן תקל"ב, [ש"ך ס"ק נג]: (כא) **הטיט.** כתב הש"ך [ס"ק כד] ואין צריך שיהא נקרס עור ובשר על הטיט, אלא כל שהטיט כך בעומק שאינו נראה בשום לבשר אינו חוצץ, כדלעיל גבי חץ. וכתב הט"ז [ס"ק יח] בשם רבינו תם דאפילו צואה ובצק אם יש ממנו כל כך מיעוט שאין מקפידין, מיעוטו שאינו מקפיד אינו חוצץ:

שפתי תשובה

(ט) **צואה שתחת הצפורן.** עיין במגן אברהם [או"ח] סימן קס"א ס"ק ה' [*שכתב וז"ל, אע"פ שטיט חוצץ אפילו כנגד הבשר, אין מקפידין על זה, אבל שלא כנגד הבשר בודאי רוב בני אדם מקפידין אפילו בצואה וחוצץ, אף על פי שהוא אינו מקפיד, וכמו שכתב ביורה דעה סימן קצ"ח. והט"ז [כאן ס"ק יט] כתב דבנטילת ידים יש לסמוך על הר"ת דאין חוצץ רק טיט היוצרים שדומה לבצק שנדבק מאד, אבל לא בטיט אחר]:

נקודות הכסף

קצח א) [פ"ו פ"ק כא] ודבריו תמוהים וכו'. עיין בש"ך ס"ק כ"ה דלא קשה מידי. גם מה שהוגה לו שגדול אחד השיב בתשובה כדבריו, אומו גדול הוא מהר"מ מלובלין, וכבר השגתי עליו בש"ך שם, ע"ש. גם מה שפסק דבשבת תטבול שניה ואסורה לתחוב הלפורן, וסיים ודאיתי מי שנהג בזה ונזה לתחוב ביום טוב על ידי נכרים כו', זה שהורה טב הורה, וכמו שאבאר. דמה שכתב דכיון דמסייע הוי כאלו עושה מלאכה בשבת ויום טוב, דומיא דמיקף לעיל סימן קס"א [סעיף ד] ג' טעה בתרתי. תדא, דאפילו מתכם בכלי הוא עצמו ליכא כאן איסורא דאורייתא לרוב הפוסקים, וכל שכן נטלן בידו דלכולי עלמא ליכא איסור דאורייתא, וכמו שאבאר. ועוד, דכאן לא שייך מסייע, דדוקא בהקפה לאחר המקיף ואחר הניקף במשמע, ובדפירש רש"י בחלו הן הלוקין [מכות] דף כ' ע"ב [ד"ה דאמר לן] דשמעינן לקרא [ויקרא יט, כז] הכי, לא מקיפו לא מניחו להקיף. אי נמי, מדאפקיה בלשון רבים משמע דאמרי אזהר רחמנא, ניקף ומקיף, עכ"ל, אלא דבאינו מסייע פעור משום דהוי לאו שאין בו מעשה, ובמסייע חייב ובלאיתא בש"ס התם. אבל בשאר אזהרות לא שייך לומר דחייב משום מסייע, דמסייע אין בו ממש. והכי איתא להדיא בפרק המצניע [שבת] דף ל"ג [ע"א] ובפרק ב' דביצה דף כ"ב [ע"א] דמסייע אין בו ממש לענין שבת ומותר אפילו לכתחלה, והוא מוסכם מכל הפוסקים, ע"ש. ואם כן כיון דמשמע מהפוסקים דעל כל פנים מצוה היא בנטילת לפרנים, וכמו שכתבתי, ואמירה לנכרי שבות, ובמקום מצוה לא גזור כו'. וכל שכן לדעת רא"ן ודעמיה שהבאתי בש"ך ס"ק כ"ה דהלפורן מעכב מדינא, פשיטא דהוי מצוה ומותר לומר לנכר, דאפילו טוטל הוא עצמו הלפורן ליכא כאן איסורא דאורייתא, דבפרק המצניע [שבת נה, ב] אמרינן דלכולי עלמא הטוטל לפרניו לחבירו ליכא אלא שבות אלא בכלי, ולרבנן אפילו לעצמו ליכא אלא שבות, וכן כתבו הפוסקים, ומכמואר בטור ושו"ע בתורת חיים סימן שכ"ח סעיף ל"א. ומה שכתבו שם אם לא פירשו רובן ביד פטור אבל אסור, בכלי חייב חטאת, הוא הדין לא פירשו כלל ביד פטור וכדמוכח בש"ס, אלא משום דנקטו בריש פירשו רובן מותר לכתחלה נקטו נמי בסיפא לא פירשו רובן. אי נמי, אתו לאשמעינן דאפילו פירשו מקצתן איסורא מיהא איכא ודבכלי חייב חטאת. וא"כ שפיר יש לומר לגוי שיטול הלפורן בידיו או בשיניו, כיון דהוה במקום מצוה. ואפילו בכלי היה נראה להתיר, והתוספות כתבו פרק המצניע [שם ד"ה אבל] דהך מתניתין דהמצניע אתי כרבי יהודה, אם כן הרמב"ן [שבת קמא, ב ד"ה בהלין וד"ה עוד; קנו, א ד"ה בכלן] ושאר פוסקים פסקו כרבי שמעון דמלאכה שאין צריך לגופה פטור, וכמבואר בהר"ן פרק המצניע [לב, ב ד"ה ולענין], וכן כתב הרב המגיד פרק א' מהלכות שבת [הלכה ז] שדעת הרשב"א [שבת קמא, ב ד"ה בהלין; קנו, ב ד"ה מהא] והאחרונים דהלכה כרבי שמעון, וכן כתבו התוספות בפרק קמא דשבת [ב, א ד"ה הלכה]. וגם הטור כתב [או"ח] בסימן שט"ז [עמוד שטז] ושאר שרלים הלכה שלא לצורך פטור, והיינו כרבי שמעון ובלאיתא בש"ס פרק שמנה שרלים [שבת קז, ב], ותמיה לי אמאי פסק בסימן שכ"ח [עמוד תקב] בכלי חייב חטאת, וגם על הש"ע קשה דבסימן שט"ז [סעיף ח] הביא דעת הטור ודעת הרמב"ם, ובסימן שכ"ח [סעיף לא] סתם דבכלי חייב חטאת. ודוחק לומר דחולקים על התוספות שכתבו דלרבי שמעון בלפרנים פטור, דהא דברי התוספות ברורים והשכל מחייבם. ויותר נראה לומר דבסימן שכ"ח לא מיירי ממלאכה שאין צריך לגופה, ודינא קמני, ופקא מינה היכא דצריך להלפרנים עצמם, הא לאו הכי אפילו בכלי פטור אבל אסור. וגם בלאו הכי יש פוסקים דאפילו מלאכה גמורה מותר לומר לגוי במקום מצוה, וכמבואר בהר"ן סוף פרק רבי אליעזר דמילה [שבת ט, א ד"ה ומכלל] והבאתם שו"ע בתורת חיים סימן רע"ו [סעיף ב], אם כן הכא הוי תרתי למעליותא. אלא כיון דאפשר ליטול אלא בכלי לומה נקיל בכדי, אבל אלא בכלי הדבר פשוט דמותר, ולית דין צריך בשם: